HØJBY nyt

Lokalnyheder for Højby-Lindvedområdet

Indlæg i Højby Nyt 2010 Nr. 2

Højby Forsamlingshus: Lokal Danmarkshistorie

Af: Paul Georg Pedersen, formand for Højby Lokalhistoriske Arkiv.

Forsamlingshus
Samlingssted for beboere i mindre by. Opført sidst i 1800 tallet til brug for foredrag, politiske møder og gymnastik. Senere brugt til selskabelige formål.
Nogenlunde sådan står der, hvis man slår op i et leksikon under forsamlingshus. Denne korte beskrivelse passer også udmærket på Højby Forsamlingshus.

Begyndelsen
Slutningen af 1800-tallet var en politisk indholdsrig tid med spænding mellem Højre og Venstre. I dette spændingsfelt opstod flere steder et ønske om et hus, der kunne bruges til møder med grundtvigsk eller venstrepolitisk indhold. Regeringen (Højre) havde, for at lægge en dæmper på den politiske opposition, forbudt brugen af skolelokaler til vælgermøder og foredrag, og på den baggrund blev ønsket om et hus til disse formål forstærket.
I Højby var det pastor Johannes Clausen, der i vinteren 1877-78 henvendte sig til friskolelærer Klaus Berntsen for at få støtte til opførelse af et forsamlingshus. På et møde på Højby skole talte Clausen og Berntsen varmt for opførelsen af et hus, hvor enhver kunne mødes og tale

om: "De store og vigtige spørgsmål, der bevæger sig i vort folk både i kirkelig og folkelig retning, i stedet for at spilde deres kraft på slette fornøjelser." Berntsen fremhævede de fordele, et sådant hus kunne have for skyttesagen.
Der blev oprettet et interessentskab, og 26-9-1879 kunne forsamlingshuset indvies. Bestyrelsen havde selv indkøbt materialer, og tømrer Rasmus Pedersen havde udført arbejdet for 700 kr.
I løbet af få år havde de fleste sogne fået et forsamlingshus, og forsamlingshuset i Højby blev i stigende grad brugt til gymnastik og skydeøvelser. I Højby følte man derfor, at det ville være naturligt at kommunen overtog huset, og det skete omkring 1890. Forsamlingshuset har siden været kommunalt ejet.

Lidt historie
Igennem årene har huset været ramme om mange forskelligartede arrangementer. Et sådant arrangement var kørmesgilde, der så vidt vides er specielt for sognet. Det nævnes første gang i protokollen 1886. Historien er kort følgende: Fra gammel tid blev der holdt 10 årlige ungdomsgilder i sognet, men ungdommen var delt i to flokke, de unge fra gårdene og tjenestefolkene. Det mente præsten Johannes Clausen ikke, man kunne være bekendt, og han udtalte: "Vi må have et gilde, hvor alle er lige og kan forenes". Det blev vedtaget at holde gildet hvert år d. 2. feb. (kyndelmisse)
I 1937 var forløbet følgende: Kl. 13.00 samledes man, og sognerådsformanden og præsten talte. Derefter spiste man den medbragte mad, og sognets 2 lærere (friskolen og kommuneskolen) opførte en slags komedie.
Deltagerne sad ved fire borde. Det ene bord stod på tværs af salen. Der sad alle fra gårdene og præsten. Tre borde stod på langs af salen. Ved det midterste sad husmændene, og ved de to yderste sad henholdsvis karlene og pigerne. Kromanden

fordelte maden, og karlene fik 2 snapse og en øl til maden. Ved tværbordet stod en flaske, man selv kunne skænke af. Sidst på eftermiddagen gik karlene hjem for at røgte, og kl. 20.00 var der dans. Festen sluttede kl. 11.
Der er også sket dramatiske begivenheder i og omkring huset.
I maj 1944 blev det beslaglagt af tyskerne til brug for flygtninge. Flygtningene var i Højby frem til 2. oktober 1945. Dengang blev flygtninge bevogtet af bevæbnede vagter, der holdt dem afspærret fra lokalbefolkningen, og 16. september 1945 skete en tragisk ulykke. En aften mente en vagt at høre mistænkelige lyde, og man gik i stilling og åbnede ild. En 23-årig vagt, Hilmer Petersen, blev efter skydningen fundet død, der hvor vejen i dag går til Bakkegårdslunden. Han var død af et skud i hovedet. Det viste sig senere at være et vådeskud.
Den, vel nok, største begivenhed i husets historie fandt sted 3. april 1927. Da blev den ene af initiativtagerne til Højby Forsamlingshus, Klaus Berntsen, stedt til hvile på Højby Kirkegård. Klaus Berntsen havde gennem sit liv bestridt mange tillidsposter. Foruden friskolelærer i Højby og sognerådsformand samme sted havde han siddet i Folketinget i sammenlagt 51 år, en bedrift der endnu ikke er overgået. Fra 1910 til 1913 var han Konseilspræsident, og han var med til at udforme den grundlov, der i 1915 gav kvinderne valgret. Inden jordfæstelsen var båren opstillet i forsamlingshuset, og ifølge Nationaltidende var ca. 10.000 mennesker mødt op.

I dag

I 1990 opstod der et ønske fra en gruppe borgere om at forbedre huset, og i maj 1992 dannedes Foreningen Højby Forsamlingshus. Foreningen driver nu huset i samarbejde med Odense Kommune.
I over hundrede år var Højby Forsamlingshus det naturlige valg, når der skulle være generalforsamlinger, skolearrangementer, skydeøvelser, gymnastik, familiefester, ja man kan blive ved, men efterhånden som Højby er blevet større, er der etableret mange lokaler, der også anvendes til disse formål. Forsamlingshuset er dog stadig et markant islæt i Højbys foreningsliv, når større arrangementer og familiefester skal afvikles.
Foreningen Højby Forsamlingshus ønsker at bevare huset således, at det også i fremtiden vil være en naturlig del af Højby, og foreningen modtager støtte fra flere sider. Højby Nyt har støttet med et beløb til køb af sangbøger, og det siger vi hermed tak for.

Hvis denne lille beretning har vakt interesse for Højby Forsamlingshus, kan man henvende sig til formanden Lars Otto Kristensen, tlf. 65 95 83 79. Eller møde op på den kommende generalforsamling.